

tillade mig med et Par Ord at antyde min Stilling til Sagen. Jeg feiler vist ikke i at sige, at, uagtet alle de Betænkkeligheder, som ere blevne fremførte mod at gaae ind paa Toldgrændsens Forslæggelse, Betænkkeligheder, som man væsentligt har hentet fra befrygtede Indslydelse fra Syden, saa er det dog ikke egentlig blevet bestridt, at, naar Alt ret afveies mod hinanden, maa Toldgrændsens Forslyttelse ansees som en Foranstaltning, der maa betragtes som i sig god, i sig rigtig og som en naturligt Følge af den hele Retning, vor politiske Udvikling har taget. En Erkjendelse heraf ligger jo ligefrem dæi, at man paa det fuldstændigste er gaaet ind paa at indrømme Regjeringen Alt, hvad der udfordres til at forberede denne Foranstaltnings Gjennemførelse i den aller nærmeste Fremtid. Derimod har man villet, at Sagen dog skulde udsættes, og denne Udsættelse — det tør jeg vistnok sige — har man heller ikke villet, fordi man ansaae den som i sig ønskelig, naar man alene tog Hensyn til de paagjældende Forholds egen Natur, men det er af udenfor liggende Grunde, man har villet Udsættelsen, fordi man har sagt: Fællesforfatningen bør komme først. Men det er den Argumentation, som i den Henseende er bleven ført, hvilken jeg for mit Vedkommende ikke har kunnet finde overbevisende. Jeg har ikke kunnet finde, at der er givet noget tilfredsstillende Svar paa, hvorfor man i dette Tilfælde skulde, hvad man ellers ikke pleier at gjøre, udsætte en Foranstaltning, som i sig selv er god og rigtig og som strax lader sig gjennemføre, fordi man har en anden endnu uopfyldt Begjæring, som vistnok er fuldkommen besøiet og som nødvendigvis maa opfyldes, men hvis Realisation dog aabenbart er forbunden med ganske særdeles betydelige Vanffeligheder. Ja, jeg vilde kunne forstaae det, dersom man kunde mene, at Toldgrændsens Forslyttelse paa nogen Maade vilde kunne forhindre eller endog blot forsinke Fællesforfatningens Indførelse. Men dette forekommer mig nu at være aldeles uantageligt; thi det synes mig klart, at netop de Vanffeligheder, hvormed det vilde være forbun-

det, naar Toldeenheden først er bragt tilbage, at styre og udvikle en fælles Toldlovgivning med 3 af hinanden uafhængige Folkerepresentationer, maae afgive den allerkræftigste Spore til Bestræbelser for at faae en Fællesforfatning indført, en Spore, som langtfra ikke vil være tilstede i den Grad, saalænge Toldforffjellen bestaaer. Jo flere Fællesinstitutioner, jo flere fælles Forhold der indføres i Monarchiet, desto større maa dog aabenbart Trangen blive til et fælles Organ, hvorigennem disse fælles Sager kunne behandles (Hør!). I mine Dine er derfor Toldeenhedens Indførelse et Skridt ikke blot mod en factist større Eenhed, men netop derved tillige et Skridt henimod selve Fællesforfatningen. Jeg finder, at det maa være et saadant Skridt ifølge selve Sagens Natur, og, uden alt Hensyn til, hvad der maatte være det nærværende Ministeriums Tanke om denne Forfatnings Gjennemførelse, en Tanke, som jeg ikke vil nægte ogsaa for mig staaer i en ikke ringe Dunkelhed. Men det er Noget, hvorved jeg ikke opholder mig; jeg seer kun hen paa Sagens egen Realitet, og da kan jeg ikke Andet end finde, at vi ved Toldeenhedens Gjennemførelse maae opnaae en forøget Garantie for, at det maa komme til en Fællesforfatning, og det, hvad enten det vil være det nærværende eller hvilket som helst andet Ministerium, der vil have at arbeide derfor. Af denne Grund kan jeg da heller ikke gaae ind paa den Tanke, som for Mange synes at have været den bestemmende i denne Sag, at man nemlig skulde benytte Udsættelsen som et Slags Tvangsmiddel imod Ministeriet, for at bringe det til snart at komme frem med sit Forslag til Fællesforfatningen. Jeg kan ikke see rettere, end at det ifølge selve Forholdets Natur er tvivlsomt, om det i sig selv tør ansees som et helbdigt Tvangsmiddel i saa Henseende; det forekommer mig, at det ligesaa let vilde kunne føre fra som til Maalet, og overhovedet befænder jeg, at det synes mig i høj Grad misligt under vore Forhold at gaae ind paa en Benyttelse af saadanne Tvangsmidler imod Ministeriet.